

М. І. ПОВОРОЗНЮК

Микола Іванович Поворознюк, аспірант Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

**ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ПРАВОЗАХИСНОЇ ПРИРОДИ
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПОЗОВУ**

Положення Конституції України щодо правового забезпечення кожному гарантій безперешкодної можливості реалізації права на судовий захист набули подальшої деталізації у ст. 5 КАС України, якою встановлено право на звернення до суду та способи судового захисту і передбачено, що кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушено її права, свободи або законні інтереси, і просити про їх захист шляхом: 1) визнання протиправним та нечинним нормативно-правового акта чи окремих його положень; 2) визнання протиправним та скасування індивідуального акта чи окремих його положень; 3) визнання дій суб'єкта владних повноважень протиправними та зобов'язання утриматися від вчинення певних дій; 4) визнання бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправною та зобов'язання вчинити певні дії; 5) встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) суб'єкта владних повноважень; 6) прийняття судом одного з рішень, зазначених у п. 1–4 цієї частини та стягнення з відповідача – суб'єкта владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, заподіяної його протиправними рішеннями, дією або бездіяльністю¹.

З аналізу наведеної норми КАС України вбачається зв'язок між обсягом конституційних гарантій прав громадян та юридичних осіб на судовий захист і галузевим законодавством, оскільки дієвий правовий механізм забезпечення реалізації конституційного права на судовий захист адміністративним судом визначається адміністративним процесуальним законодавством. Загальне правило, яке сформульовано у ст. 5 КАС України, полягає в тому, що право кожної особи щодо безперешкодного звернення до адміністративного суду з адміністративним позовом як складова права на судовий захист гарантується ст. 55 Конституції України та пов'язується з переконанням самої особи про наявність порушення її прав, свобод або законних інтересів у сфері публічно-правових відносин і бажанням звернутися до адміністративного суду за судовим захистом свого права від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

У літературі зазначається, що питання про правозахисну природу адміністративного позову є принциповим і характеризує адміністративне судочинство в цілому, як судовий правозахисний механізм у сфері публічної влади². На наш погляд, закріплена законодавцем у КАС України модель адміністративного позову як елемент правового механізму судового захисту порушеного права володіє яскраво вираженими правозахисними властивостями, оскільки він нерозривно пов'язаний із правом особи на судовий захист. У положеннях ст. 55 Конституції України запроваджено право кожного оскаржити в суді рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, яке для фізичної або юридичної особи є визначальним, оскільки при зверненні до адміністративного суду з адміністративним позовом за судовим захистом свого порушеного права вони без будь-яких застережень будуть керуватися положеннями цієї статті Основного Закону України у взаємозв'язку з іншими конституційними нормами щодо гарантування судового захисту прав і свобод людини і громадянина, зокрема, ч. 3 ст. 8, ст. 64, ч. 3 ст. 124, ч. 5 ст. 125 Конституції України, а також ст. ст. 2, 5 КАС України. Отже, ефективне функціонування системи адміністративної юстиції в Україні з метою гарантування кожній особі на національному рівні високих стандартів справедливого судочинства є обов'язком правової держави, суть якого полягає у забезпеченні практичної реалізації основоположного права на судовий захист у сфері публічно-правових відносин.

На підставі викладеного можна стверджувати, що кожна особа, будучи стороною публічно-правового спору, у якому: 1) хоча б одна сторона здійснює публічно-владні управлінські функції, в тому числі на виконання делегованих повноважень, і спір виник у зв'язку із виконанням або невиконанням такою стороною зазначених функцій; або 2) хоча б одна сторона надає адміністративні послуги на підставі законодавства, яке уповноважує або зобов'язує надавати такі послуги виключно суб'єкта владних повноважень, і спір виник у зв'язку із наданням або ненаданням такою стороною зазначених послуг; або 3) хоча б одна сторона є суб'єктом виборчого процесу або процесу референдуму і спір виник у зв'язку із порушенням її прав у такому процесі з боку суб'єкта владних повноважень або іншої особи (п. 2 ч. 1 ст. 4 КАС України) може реалізувати гарантоване Конституцією України право на судовий захист шляхом оскарження протиправного рішення, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень до адміністративного суду. Тобто, юридичною підставою для звернення особи до адміністративного суду з адміністративним позовом за судовим захистом є протиправні рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, які, на переконання цієї особи, порушують її права, свободи або законні інтереси у сфері публічно-правових відносин. Таким чином, адміністративне судочинство має закріплене конституційно (ст. ст. 124, 125 Конституції України) виключне повноваження

здійснювати правосуддя в адміністративних справах з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, яке передбачає відновлення справедливості в законний спосіб шляхом ухвалення рішення суду, що повинно ґрунтуватися на засадах верховенства права, бути законним і обґрунтованим, а також його виконання.

Процесуальним засобом, яким забезпечується кожній особі можливість практичної реалізації права на звернення до адміністративного суду з вимогою про судовий захист своїх прав, свобод та інтересів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень шляхом здійснення правосуддя в адміністративній справі, є адміністративний позов. Зазначене підтверджується, зокрема, положеннями ч. 1 ст. 168 КАС України, яка передбачає, що позов пред'являється шляхом подання позовної заяви в суд першої інстанції, де вона реєструється та не пізніше наступного дня передається судді. Отже, правовою підставою для відкриття провадження в адміністративній справі є пред'явлення адміністративного позову у формі письмової позовної заяви, що подається позивачем або особою, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.

З урахуванням зазначеного можна констатувати, що за чинною конструкцією норм КАС України щодо регулювання порядку здійснення судочинства в адміністративних судах встановлюється, що предметом судового захисту в адміністративному судочинстві є саме порушені рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень права, свободи та інтереси фізичної особи, права та інтереси юридичної особи у сфері публічно-правових відносин (ч. 1 ст. 2, п. 8 ч. 1 ст. 4, ч. 1 ст. 5 КАС України). Тобто йдеться про допустимість пред'явлення адміністративного позову як процесуального засобу правового реагування фізичною або юридичною особою на прийняте суб'єктом владних повноважень протиправне щодо цієї особи рішення, вчинену протиправну дію чи допущену бездіяльність, якими, на думку особи, були порушені її права, свободи або законні інтереси у сфері публічно-правових відносин. Зазначене узгоджується з правовою позицією, висловленою Верховним Судом України у постанові від 15 грудня 2015 р. у справі № 21-5361a15, 800/206/15, згідно з якою обов'язковою умовою надання правового захисту судом є наявність відповідного порушення суб'єктом владних повноважень прав, свобод або інтересів особи на момент її звернення до суду. Порушення має бути реальним, стосуватися (зачіпати) зазвичай індивідуально виражених прав чи інтересів особи, яка стверджує про їх порушення. Гарантоване ст. 55 Конституції України й конкретизоване у звичайних законах України право на судовий захист передбачає можливість звернення до суду за захистом порушеного права, але вимагає, щоб стверджувальне порушення було обґрунтованим³.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що адміністративний позов як правозахисний процесуальний інструментарій забезпечує в національній моделі адміністративного судочинства ретроспективну відповідальність суб'єкта владних повноважень у випадках, передбачених нормами КАС України, після допущення ним факту порушення прав, свобод та інтересів особи при здійсненні суб'єктом владних повноважень публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг. Отже, визнається існування адміністративного позову *post factum*, оскільки пред'являється лише тоді, коли вже порушені права, свободи або законні інтереси особи на шляху здійснення нею своїх прав у сфері публічно-правових відносин.

Водночас звернемо увагу, що позовна заява повинна відповідати вимогам щодо її належного оформлення, встановлених ст. ст. 160, 161, 172 КАС України, які максимально вичерпно, повно і чітко визначають, що повинна містити позовна заява та перелік документів, які додаються до позовної заяви, що разом визначають правові якості пред'явленого адміністративного позову. При цьому реалізація конституційного права на судовий захист від протиправних рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень шляхом подання правозахисного процесуального засобу, яким є позовна заява (адміністративний позов), може бути здійснено лише в суді першої інстанції (ч. 1 ст. 168 КАС України).

З огляду на це вважаємо, що реалізуючи конституційне право на судовий захист у порядку, встановленому КАС України, а саме звертаючись до адміністративного суду з адміністративним позовом, особа формує в позовній заяві власне суб'єктивне уявлення про факт порушення своїх прав, свобод або законних інтересів у сфері публічно-правових відносин та зазначає правову вимогу про застосування судом певного способу судового захисту порушеного права, передбаченого ч. 1 ст. 5 КАС України.

Таким чином, доходимо висновку, що лише адміністративний позов, пред'явлений відповідно до встановленого КАС України порядку здійснення судочинства в адміністративних судах, може бути тією процесуальною передумовою, тим процесуальним документом, на підставі якого відкривається провадження в адміністративній справі та порушується процесуальна діяльність адміністративного суду, яка має бути спрямована на справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення спору у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів особи від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Отже, функціональне призначення адміністративного позову полягає в передачі до адміністративного суду інформації про протиправність рішення, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень, якими, на переконання особи, порушено її права, свободи або законні інтереси, тобто інформації про публічно-правовий спір, а також вимоги про здійснення судом їх судового захисту у спосіб, встановлений п. 1–4, 6 ч. 1 ст. 5 КАС України.

Викладене дає змогу констатувати, що сутність функціонального правозахисного призначення адміністративного позову полягає у забезпеченні можливості практичної реалізації гарантованого ст. 55 Конституції

України й конкретизованого у положеннях КАС України права особи на звернення до адміністративного суду за судовим захистом своїх прав, свобод або законних інтересів у сфері публічно-правових відносин від протиправних рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень із зазначенням певного способу судового захисту порушених прав.

При цьому варто підкреслити, що у тексті КАС України зафіксовано правові норми щодо регулювання порядку здійснення судочинства в адміністративних судах, які є нормативно-правовими підставами практичної можливості для суб'єкта владних повноважень виступати як позивач в судовому процесі і, відповідно, внаслідок застосування яких може ухвалюватися рішення суду в адміністративній справі за зверненням суб'єкта владних повноважень. Цим рішенням суду фактично забезпечується суб'єкту владних повноважень спосіб реалізації його владних повноважень у сфері публічно-правових відносин, у тому числі «санкціонується» вжиття щодо особи примусових заходів, що призводить до свідомого ігнорування правозахисної мети КАС України, яка закріплена насамперед у завданні адміністративного судочинства. Зокрема, у ч. 4 ст. 5 КАС України законодавцем закріплена норма, згідно з якою суб'єкти владних повноважень мають право звернутися до адміністративного суду виключно у випадках, визначених Конституцією та законами України. У свою чергу, ст. 19 КАС України, яка визначає справи, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів, встановлено положення, відповідно до якого юрисдикція адміністративних судів поширюється на справи у публічно-правових спорах, зокрема: а) спорах між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень; б) спорах, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів; в) за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, коли право звернення до суду для вирішення публічно-правового спору надано такому суб'єкту законом; г) спорах щодо вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності (п.п. 3, 4, 5, 8 ч. 1 ст. 19 КАС України). Крім того, аналіз змісту ст. 5 КАС України «Право на звернення до суду та способи судового захисту» показує, що адміністративний позов суб'єкта владних повноважень може містити спосіб судового захисту про: встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) суб'єкта владних повноважень (п. 5 ч. 1 ст. 5 КАС України).

Більше того, зміст ст. 46 КАС України «Сторони» містить визначені законодавцем випадки, коли в адміністративному суді громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, громадські об'єднання, юридичні особи, які не є суб'єктами владних повноважень, можуть бути відповідачами лише за адміністративним позовом суб'єкта владних повноважень, а саме: 1) про тимчасову заборону (зупинення) окремих видів або всієї діяльності громадського об'єднання; 2) про примусовий розпуск (ліквідацію) громадського об'єднання; 3) про затримання іноземця або особи без громадянства чи примусове видворення за межі території України; 4) про встановлення обмежень щодо реалізації права на свободу мирних зібрань (збори, мітинги, походи, демонстрації тощо); 5) в інших випадках, коли право звернення до суду надано суб'єкту владних повноважень законом.

Пленум Вищого адміністративного суду України роз'яснив зазначене питання постановою від 6 березня 2008 р. № 2 «Про практику застосування адміністративними судами окремих положень Кодексу адміністративного судочинства України», в якій вказано, що п. 8 частини першої ст. 3 КАС України визначено, що позивачем в адміністративній справі може бути суб'єкт владних повноважень, на виконання повноважень якого подана позовна заява до адміністративного суду. Однак такий суб'єкт владних повноважень може бути позивачем у адміністративній справі лише у випадках, передбачених частиною четвертою ст. 50 КАС України, до переліку яких віднесено також випадки, встановлені іншими законами (пункт п'ятий частини четвертої ст. 50 КАС України)⁴.

З наведеного випливає, що фактично суб'єкт владних повноважень обмежений щодо можливого пред'явлення адміністративного позову шляхом подання позовної заяви в суд першої інстанції. Однак, на наш погляд, такого роду обмеження мають умовний характер, оскільки положення п. 5 ч. 4 ст. 46 КАС України дає підстави стверджувати, що за редакцією цієї правової норми прихована тенденція до подальшого розширення кола адміністративних справ, коли право звернення до адміністративного суду із адміністративним позовом може бути надано суб'єкту владних повноважень іншими законами, які будуть прийматися Верховною Радою України. Тобто, у майбутньому перелік такого роду «інших випадків, коли право звернення до суду буде надано суб'єкту владних повноважень законом» і, відповідно, у яких відповідачем виступатиме фізична або юридична особа, може бути більш ніж широким, що суперечить визначеному у ч. 1 ст. 2 КАС України безпосередньому завданню адміністративного судочинства.

На наш погляд, цілком справедливою в цьому контексті видається позиція Н. В. Янюк. Вона підкреслює: проблемним для чинного законодавства є використання шаблону «в інших випадках, встановлених законом». Критичні зауваження щодо цього неодноразово висловлювалися науковцями. Особливо гостро це питання постало щодо ч. 4 ст. 50 КАС України. Вжиття такого формулювання може привести до розширення втручальної дії суб'єктів владних повноважень, що не відповідає завданню адміністративного судочинства згідно зі ст. 2 КАС України⁵.

З огляду на наведене простежуємо певне протиріччя у тому, на судовий захист адміністративним судом чий саме прав у сфері публічно-правових відносин спрямовуються вимоги адміністративного позову: суб'єкта владних повноважень чи, все ж таки, фізичної або юридичної особи. На наш погляд, в адміністративному суді можуть розглядатися позовні вимоги лише виключно фізичної або юридичної особи про захист

свого права, свободи та інтересу у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

На підтвердження зазначеного слід підкреслити, що на відміну від правозахисної природи адміністративного позову, який пред'являється особою проти протиправного рішення, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень з метою судового захисту свого порушеного права у сфері публічно-правових відносин, адміністративний позов суб'єкта владних повноважень не має правозахисного спрямування, оскільки не має на меті захистити порушені права, свободи та інтереси особи, а носить примусовий, правообмежувальний характер для конкретного відповідача – фізичної або юридичної особи і є способом виконання суб'єктом владних повноважень його владних прав та обов'язків, тобто спрямований на захист інтересів держави в особі суб'єкта владних повноважень, як позивача в адміністративному судочинстві.

У досліджуваному аспекті слід погодитись з О. М. Пасенюком, який підкреслив, що головна мета адміністративної юстиції спрямована виключно на захист людини від публічної влади і не повинна вирішувати справи проти людини. Чинний кодекс допускає, що приватна особа може виступати відповідачем з адміністративних справ. Концептуальна неприйнятність цих норм КАСУ відразу впадає в очі⁶. Аналогічну позицію висловлюють професор А. Т. Комзюк⁷, професор В. І. Олефір⁸ та професор О. П. Рябченко⁹.

На наш погляд, хоча в новій редакції ст. 2 КАС України законодавцем трохи й зміщено акценти у визначенні безпосереднього завдання адміністративного судочинства, однак його мета має бути спрямована на забезпечення належних гарантій ефективного судового захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень з урахуванням таких положень.

Як відомо, головна мета адміністративної юстиції за своїм історичним генезисом і за сучасним призначенням у будь-якій демократичній країні, що заснована на верховенстві права, має суто правозахисну природу, тобто спрямована виключно на захист прав людини від порушень з боку органів державної влади і в принципі не повинна вирішувати адміністративні справи проти людини. Тому будь-які інші функції, покладені на адміністративні суди, є неприродними для них і здатні лише дискредитувати саму ідею запровадження адміністративної юстиції в Україні як інституту судового захисту прав, свобод або законних інтересів у публічно-правових відносинах, підриває довіру фізичних та юридичних осіб до прагнення правової держави забезпечити ефективний судовий захист їхніх прав, свобод та інтересів від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Отже, правозахисна спрямованість національної моделі адміністративного судочинства має полягати виключно у захисті прав, свобод та інтересів фізичної особи, прав та інтересів юридичної особи у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства і не може розглядати адміністративні справи, де відповідачем в адміністративній справі є фізична або юридична особа. Адже в положеннях ст. 125 Конституції України прямо задекларовано: з метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди.

Саме тому, на нашу думку, правозахисна природа адміністративного позову, як фундаментального інституту адміністративного судочинства, також завжди має спрямовуватися виключно на захист прав, свобод та інтересів фізичної особи, прав та інтересів юридичної особи у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, а не навпаки. Отже, правозахисна природа адміністративного позову невідривно пов'язана із правозахисним завданням, поставленим перед адміністративним судочинством у ч. 1 ст. 2 КАС України (ефективний захист прав фізичної чи юридичної особи від свавілля органів державної влади).

Зазначене дає підстави для висновку, що сутність правозахисної природи адміністративного позову полягає в тому, що він є процесуальним засобом забезпечення можливості практичної реалізації конституційного права особи на судовий захист та фундаментальною правовою категорією позовного провадження адміністративного судочинства, належить до числа основних інститутів сучасного адміністративного процесуального права України, оскільки адміністративний позов є одним із центральних складових судового захисту адміністративним судом прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

¹ Кодекс адміністративного судочинства України, чинний, поточна редакція – Нова редакція від 15.12.2017, підстава 2147-19 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

² Педько Ю. С. Адміністративний позов і предмет захисту в адміністративному судочинстві / Ю. С. Педько // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 4. – С. 151–157. – С. 153.

³ Постанова Верховного Суду України від 15 грудня 2015 року у справі № 21-5361a15, 800/206/15 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VS151205.html

⁴ Про практику застосування адміністративними судами окремих положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду адміністративних справ : постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 6 березня 2008 р. № 2 // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2008. – № 2. – Ст. 117.

⁵ Янюк Н. В. Проблема тлумачення понятійного апарату при захисті прав людини в адміністративному судочинстві / Н. В. Янюк // Сучасна адміністративно-правова доктрина захисту прав людини: тези доп. та наук. повідомл. учасн. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17–18 квіт. 2015 р.). – Х.: Право, 2015. – 352 с. – С. 40–44. – С. 41.

⁶ Пасенюк О. М. Адміністративні суди не повинні бути об'єктом примусу для громадян / О. М. Пасенюк : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukr.lb.ua/news/2017/04/28/365128_pasenyuk_administrativni_sudi.html

⁷ Комзюк А. Т. Щодо проблем визначення основного завдання адміністративного судочинства України / А. Т. Комзюк // Адміністративне право України: стан і перспективи розвитку : VI Міжнародна наук.-практ. конференція (м. Київ, 23–24 вересня 2011 р.) / ред. кол.: О. Ф. Андрійко (голова ред. кол.), В. П. Нагребельний, А. А. Пухтецька (відп. секр.), Л. Є. Кисіль, Ю. С. Педько, Н. В. Хорошак, В. А. Дерещ, А. В. Кірмач, Л. В. Люлька. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. – 600 с. – С. 96–103. – С. 99.

⁸ Олефір В. І. Видворення іноземців як вид адміністративного стягнення: проблеми юрисдикції / В. І. Олефір // Судова апеляція. – 2014. – № 1 (34). – С. 21–26. – С. 25.

⁹ Рябченко О. П. Концептуальні напрями вдосконалення правового регулювання захисту прав людини в адміністративних судах / О. П. Рябченко // Сучасна адміністративно-правова доктрина захисту прав людини: тези доп. та наук. повідомл. учасн. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17–18 квіт. 2015 р.). – Х.: Право, 2015. – 352 с. – С. 37–40. – С. 37.

Резюме

Поворозник М. І. До питання про сутність правозахисної природи адміністративного позову.

Розглядається питання розуміння сутності правозахисної природи адміністративного позову як засобу реалізації прав особи на судовий захист в публічно-правових відносинах на сучасному етапі розвитку адміністративного судочинства в Україні. Зроблено висновок, що правозахисна природа адміністративного позову має бути спрямована виключно на судовий захист прав, свобод та інтересів фізичної особи, прав та інтересів юридичної особи у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, а не навпаки.

Ключові слова: правозахисна природа адміністративного позову, адміністративне судочинство, право на судовий захист, фізична особа, юридична особа, суб'єкт владних повноважень, публічно-правові відносини.

Резюме

Поворозник Н. И. К вопросу о сущности правозащитной природы административного иска.

Рассматривается вопрос понимания сущности правозащитной природы административного иска как средства реализации прав личности на судебную защиту в публично-правовых отношениях на современном этапе развития административного судопроизводства в Украине. Сделан вывод, что правозащитная природа административного иска должна быть направлена исключительно на судебную защиту прав, свобод и интересов физического лица, прав и интересов юридического лица в сфере публично-правовых отношений от нарушений со стороны субъектов властных полномочий, а не наоборот.

Ключевые слова: правозащитная природа административного иска, административное судопроизводство, право на судебную защиту, физическое лицо, юридическое лицо, субъект властных полномочий, публично-правовые отношения.

Summary

Povoroznyuk M. To the question of the essence of the human rights nature of an administrative claim.

The issue of understanding the essence of the human rights nature of an administrative claim as a means of realizing the individual's rights to judicial protection in public law relations at the present stage of development of administrative legal proceedings in Ukraine is considered. It is concluded that the human rights nature of an administrative claim should be directed solely at judicial protection of the rights, freedoms and interests of an individual, rights and interests of a legal entity in the field of public legal relations from violations by the subjects of power, and not vice versa.

Key words: the human rights nature of an administrative claim, administrative legal proceedings, the right to judicial protection, an individual, a legal entity, a subject of power, public-law relations.

УДК 347.73

К. Ю. ТАРАНЕНКО

Катерина Юріївна Тараненко, аспірант Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ПРИРОДА ПОДАТКОВО-ПРАВОВОГО ПАТЕРНАЛІЗМУ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ: АРГУМЕНТАТИВНО-ДИСКУРСИВНИЙ ПІДХІД

Пізнання податково-правового патерналізму вимагає обрання адекватного його природі науково-методологічного інструментарію. Адже, як зазначав П. С. Пацурківський, «без глибокого і всебічного з'ясування загальнотеоретичних, методологічних проблем будь-якого явища дослідник його конкретних сторін чи аспектів неодмінно, навіть всупереч власній волі, натикатиметься на них раз за разом і не зможе обійти»¹. Позитивізм та етатистська доктрина податкового права іманентно неспроможні повною мірою пояснити дійсну природу та властивості податково-правового патерналізму, оскільки розглядають їх з позицій елементаристського, формально-догматичного підходу, як об'єктивну реальність механістичного типу, що існує поза людиною і соціумом та наділена ознаками статичності². Антропосоціокультурний підхід також неспроможний забезпечити адекватне пізнання патерналістських податково-правових доктрини і практик, оскільки